

Kísérő nélküli fiatal bevándorlók és menedékkérők befogadásának elősegítése

Igazságszolgáltatási és gondoskodási feladat

Riport a kormányokat, önkormányzati hatóságokat, NGO-kat és fiatal menedékkérőket felőlelő kétéves nemzetközi projektről.

Készítette Terry Smith, független kutató, UK

ESN is the independent network for social services in Europe. Our mission is to help change the lives of the most vulnerable in our societies through the delivery of quality social services. With Members in local public social services across Europe, we bring together the people who are key to the design and delivery of vital care and support services to learn from each other and contribute their experience and expertise to building effective social policy at European and national level.

Tartalom

1. Bevezetés és háttér-információk

- 1.1. A riportról
- 1.2. Az Európai Szociális Hálózat (European Social Network)
 - 1.2.1. Kísérő nélküli fiatal bevándorlók és menedékjog-kérők befogadásának elősegítése – Igazságszolgáltatási és gondoskodási feladat
- 1.3. Kísérő nélküli gyermekek
 - 1.3.1. A kísérő nélküli gyermekek szükségletei
- 1.4. Hivatalos ellátók, gondozók

2. A projekt főbb eredményei

- 2.1.. Főbb megállapítások
 - 2.1.1. Statisztikai adatok
 - 2.1.2. Geopolitikai különbségek
 - 2.1.3. Jogi keretek
- 2.2. A gyermekek fogadása, helyzetük felmérése és értékelése a bevándorlási folyamatban
 - 2.2.1. Kormeghatározási eljárások
- 2.3. Elhelyezés és gondoskodás
 - 2.3.1. Gyámság és törvényes hatóság
 - 2.3.2. Integráció
 - 2.3.3. Visszaküldés és családegyesítés egy harmadik országban

3. Halljuk a kísérő nélküli gyermekeket!

- 3.1. A gyermekek projektbeli részvételének jelentősége és értelme

4. Következtetések és javaslatok

Készítette Terry Smith, független kutató, UK

Riport a kormányokat, önkormányzati hatóságokat, NGO-kat és fiatal menedékkérőket felölelő kétéves nemzetközi projektről.

EU-project “Promoting inclusion for unaccompanied young asylum seekers and immigrants– A duty of justice and care”

Projet de l’UE – « Promouvoir l’insertion des jeunes demandeurs d’asile et immigrants non-accompagnés – Un devoir de justice et de soins »

EU-Projekt « Die Integration von unbegleiteten minderjährigen Flüchtlingen und Immigranten fördern – eine Frage der Gerechtigkeit und des Gemeinwohls“.

1. Bevezetés és háttér-információk

1.1. A riportról

Jelen riport az Európai Szociális Hálózat (European Social Network) „Kísérő nélküli fiatal bevándorlók és menedékkjog-kérők befogadásának elősegítése – Igazságszolgáltatási és gondoskodási feladat” című projektjének végső műhelytalálkozója készült. A műhelymunka megnevezése „A tanulás és fejlesztés elősegítése”. A műhelytalálkozó s az ahhoz kapcsolódó riport, azon túl, hogy visszatekint a projekt által eddig elvégzett munkára, a problémák, valamint a követendő, jó gyakorlatok bemutatásával a jövőbe is tekint. A riport nem törekszik az eddig elhangzottak leírására, hanem az a célja, hogy vitaindítóként szolgáljon a műhelymunka idejére. Anyagát a korábbi műhelymunkák írott dokumentumaiból és a projektben résztvevő partnerek megjegyzéseiből meríti.

1.2. Az Európai Szociális Hálózat (European Social Network ESN)

Az állami szociális szolgáltatások és jóléti ellátások Európa szerte különféle módokon, változatos formákban és eltérő szervezeti modelleken keresztül kerülnek elosztásra. Hasonlóképpen, minden egyes ország más és más szervezeti formában biztosítja a szociális szolgáltatások igazgatóinak az egymással való találkozást helyi vagy nemzeti szinten. Ezen egyesületi formák némelyike viszonylag kötetlen, míg mások régóta fennálló, hivatalos és összetett szerkezettel bírnak. A különféle csoportok és szervezetek azonban mind a mai napig nem hozták létre az európai szintű kommunikáció és együttműködés rendszerét. Az ESN tehát azért alakult, hogy tagjainak hatékony európai fórumot biztosítson.

A Hálózat tagjai a jóléti, valamint a szociális szolgáltató és ellátó intézmények igazgatóinak önkormányzati vagy nemzeti szintű csoportjai, illetve civil szervezetei. Néhány országban a tagsághoz tartozó igazgatók egészségügyi vagy más szervezetek, mint például oktatási és/vagy lakást teremtő intézmények vezetői is lehetnek. Az ESN az Egyesült Királyságbeli törvények szerint működő, nem profitorientált, jótékonyági intézmény (NGO). Az ESN politikailag független, s olyan kuratóriuma van, ahol minden egyes tag egy tagszervezetet képvisel. Az ESN szívesen biztosít társulati tagságot is, például regionális vagy önkormányzati szociális bizottságoknak, kutató intézeteknek, állami hivataloknak vagy más szervezeteknek. Az egyes tagszervezetek képviselői minden évben megtartják az Éves Általános Közgyűlést (Annual General Meeting AGM) az Európai Szociális Szolgáltatások Konferenciáján, ahol áttekintik az elmúlt év eseményeit, s programtervet állítanak össze a következő évre.

A Hálózat célkitűzései a következők:

- A szociális méltányosság, befogadás, egyenlőség, valamint a szegénység leküzdésének elősegítése Európában minőségi szociális ellátás biztosításával
- Az európai igazgatók nemzeti szövetségeivel és más szociális partnerekkel való együttműködés a szociálpolitika és gyakorlat terén szerzett ismeretek, információk és tapasztalatok megosztására
- Központ és szerkezeti struktúra biztosítása az európai szociális szolgáltatók képviseletére.

1.2.1. Kísérő nélküli fiatal bevándorlók és menedékjog-kérők befogadásának elősegítése – Igazságszolgáltatási és gondoskodási feladat

Céljai megvalósítása érdekében az ESN számos olyan projektet működtet, amelyek érdeklődési és hatáskörébe tartoznak. Egy ezek közül kifejezetten a kísérő nélküli bevándorló, illetve menedékjogot kérő fiatalokkal foglalkozik.

Ezt a projektet a társadalmi kirekesztődés ellen küzdő Közösségi Akcióprogram (Community Action Programme) részét képező Nemzetközi Csereprogram (Transnational Exchange Programme) égisze alatt támogatja az Európai Bizottság (European Commission). A projekt a kísérő nélküli, menedékjogot kérő fiatalok egyre problémásabb ügyére összpontosít. Az Európai Unió tagállamaiba rendszeresen érkező ilyen fiatalok ellátása a szociális jóléti rendszerek feladata lesz. Bár az egyes országok kormányainak, illetve a helyi hatóság figyelmébe ajánlják az emberséges és gondos eljárást, e sebezhető gyermekcsoport ellátása gyakran hagy kívánnivalót maga után. Nemcsak a megbízható adatok, ismeretek és figyelem hiányzik, hanem a jó eljárás módokat sem ismertetik egymással. A helyzetet tovább súlyosbítja a jogok és szükségletek következtlen biztosítása, valamint a megfelelően képzett szakemberek egyenlőtlen eloszlása is.

Az Európa Tanács 2000 decemberében elfogadott nizzai határozata értelmében a társadalmi kirekesztődés és szegénység elleni harc egyik közös célja a gyermekek társadalmi kirekesztődésének leküzdése, illetve társadalmi integrációjuk biztosítása minden lehetséges eszközzel. Az Európai Unió társadalmi kizártságról szóló jelentése elismeri, hogy a „szegény sorsú, vagy könnyen sebezhető gyermekcsoportok gyakran szenvednek hiányt e téren”. A társadalmilag leginkább kirekesztettek csoportjának egyike, a kísérő nélküli gyermek és fiatal menedékjog-kérők védelmének kérdése következtlen elsőséget kell, hogy élvezzen az Európai Unió nemzeti és helyi kormányzatainak ügyrendjében.

A „Kísérő nélküli fiatal bevándorlók és menedékjog-kérők befogadásának elősegítése – Igazságszolgáltatási és gondoskodási feladat” elnevezésű projekt számos sajátos célt tűzött ki:

- A kísérő nélküli menedékjogot kérő gyermekeket érintő jogi és jóléti eljárások megértésének tökéletesítése az új tagállamokkal kibővült Európában
- A politikai döntéshozók, valamint az önkormányzati ügyvezetők és szakemberek megismertetése a legjobb eljárás módokkal
- Hozzájárulni az olyan bevándorlási és szociális politikák kidolgozásához, amelyek biztosítják a kísérő nélküli menedékjog-kérők jogait és szükségleteit
- Elősegíteni a menedékjog-kérők közreműködését abban, hogy megfogalmazhassák és elmondhassák saját tapasztalataikat és elképzeléseiket, például fókuszcsoportok kialakításán keresztül, és esetleg egy olyan videofilmmel, melynek elkészítésébe gyermekeket is bevonnak

Három olyan műhelytalálkozót tartottak, melyek mindegyike egy-egy sajátos témára összpontosított

- Gyermekek fogadása és egyéni helyzetük felmérése (2004 májusa, Párizs)
- Gondoskodás és elhelyezés (2004 novembere, Bologna)
- Halljuk a kísérő nélküli gyermekeket! (2005 májusa, Berlin)

1.3. Kísérő nélküli gyermekek

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa (UN High Commissioner for Refugees UNHCR) úgy becsli, hogy kb. 25 millió menekült van a világon, melynek, egy további becslés szerint, mintegy fele gyermek. Jelenlegi becslések azt mutatják, hogy a kísérő nélküli menekült gyermekek aránya az összes menekült gyermeknek mintegy 2-3 százaléka.

Háborúk és konfliktusok esetén a gyermekek mindig áldozattá válnak. Földünk nagy részén a második világháború befejezésétől napjainkig továbbra is dúltak háborúk és konfliktusok. Az emberi jogok megsértése továbbra is változatlan világszerte. A gyermekekre mindez közvetlenül hat.

A gyermekekre mért hatás katasztrofális. A Save the Children UK (Mentsük meg a gyermekeket UK) elnevezésű szervezet becslése szerint az elmúlt évtizedben több mint másfélmillió, 18 évesnél fiatalabb gyermeket öltek meg, és több mint 4 millió gyermek vált nyomorékká vagy rokkanttá. Több mint 5 millió gyermek kényszerült menekülttáborban élni, és több mint 12 millió vált hajléktalanná.¹

Csak hogy az üldözéstől és konfliktusoktól való menekülés nem az egyedüli ok a nemzetközi határokon áthaladó gyermekek számának növekedésében. A gazdag és fejlődő országok közti szakadék növekedése, főleg a szegénység és a lehetőségek hiánya, valamint az olyan gyermekek számának növekedése, akiket azért csempészték át a határokon, hogy prostitúcióra, illetve a fekete gazdaságban való munkára kényszerítsenek, szintén hozzájárultak ehhez a növekedéshez.

Az Egyesült Nemzetek úgy véli, hogy a belső és külső emberkereskedelemben évente bekerülő gyermekek száma körülbelül 1,2 millió.²

Az emberkereskedelem fontos jellemzője a kényszerítő, folyamatos kizsákmányoló kapcsolat, s mint ilyen, nem tévesztendő össze a „csempészéssel”. A csempészésben egy harmadik személy is érintett, aki elősegíti azt, hogy valaki illegálisan bekerüljön egy országba, amiért rendszerint pénzt kap, de ez a kapcsolat a célországba való érkezés után megszűnik. Természetesen gyermekeket is csempésznek igen nagyszámban Európába, akik a cselekmény természetéből adódóan nem kerülnek a megfelelő hatóságok figyelmébe. Az ilyen gyermekek nagy valószínűséggel munkát keresnek. A gyermekek Európába irányuló gazdasági vándorlása szintén emelkedik, mert a szülők és családok úgy vélik, hogy így saját pénzügyi helyzetükön javíthatnak, s kitörhetnek a nélkülözés ördögi köréből, melynek csapdájában sokuk vergődik.

1.3.1. A kísérő nélküli gyermekek szükségletei

A bolognai műhelymunka után az ESN kiadott egy közös közleményt a kísérő nélküli menedékjogot kérő és bevándorló gyermekről. Ez a közlemény nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az Európai Szociális Hálózat felvázolhassa, hogy szerinte melyek ennek a sajátos csoportnak a szükségletei.

A kísérő nélküli gyermekeknek általában ugyanazok az igényei, mint a többi gyermeknek. Elsősorban ők is gyermekek, s az a tény, hogy menedékjogot kérnek, nem lehet a döntő és egyedüli meghatározója identitásuknak. Ugyanolyan szintű ellátásban és védelemben kell

¹ S. Ruxton Separated Children Seeking Asylum in Europe, A Programme for Action, 2000.

² UNICEF, End Child Exploitation, „Stop the Traffic” July 2003.

őket is részesíteni, mint amit minden más gyermeknek biztosítunk; s igényeikről nem feledkezhetünk meg akkor sem, ha élettapasztalatukból adódóan nagy valószínűséggel különösen fejlett túlélőképességgel és életkorukhoz képest nagyobb érettséggel rendelkeznek. Azonban mint menedékjogkérők, különleges igényeik is vannak, melyek közül nem a legelhanyagolhatóbb az a szükséglet, hogy védjük őket a származási országukban meglévő potenciálisan életveszélyes helyzetbe való visszaküldéstől. A kíséző nélküli gyermekeket táplálni, nevelni, szeretni kell, biztonságérzetet kell nekik adni, s ahol lehetséges, biztosítani kell számukra a közösség, barátok és család támogató hálózatát.

Más veszélyektől és visszaélésektől is óvni kell őket, valamint szükség van valakire, aki őrzi és biztosítja a gyermek jólétét. Élelmen és szálláson kívül szükségük van az egészségügy megelőző és gyógyító szolgáltatásaira, beleértve az olyan szakértelmet is, amely a menekülésük előtti, alatti, vagy azt követő traumák feldolgozásához szükséges. Elengedhetetlenül szükséges számukra a motiváció nyújtása, a szabadidős lehetőség és a formális oktatás biztosítása. Minden gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges az identitásérzet, amely különösen igaz a kíséző nélküli gyermekekre nézve, akik adott esetben nem juthatnak hozzá hagyományos kulturális környezetükhöz, s akiknek az a lehetőség sem biztosított, hogy az új, gyakran teljesen idegen, őket körülvevő kulturális értékeket megismerjék, megtanulják, és elsajátítsák.

1.4. Hivatalos ellátók, gondozók

A különféle hivatalos hatóságoknak gyorsan változó, szeszélyes körülmények közt kell a kíséző nélküli gyermekek igényeit és szükségleteit biztosítani. Az ilyen gyermekek érkezése spontán, vagyis előre nem jelezhető és tervezhető. Azok a szolgáltatók, akiknek a hatásköre egy meghatározott érkezési helyre – kikötőre, repülőtérre – szól, talán jobban megtudnák becsülni az igényeket. Csakhogy ezeken a helyeken a kíséző nélkül érkező gyermekek száma igen magas, ami további terhet ró az amúgy is szűkös és alaposan ellenőrzött állami forrásokra.

A kulturális és nyelvi szükségletek széles köre újabb kihívásokat jelent, a gyermek élettörténetének hiányos ismerete pedig tovább nehezíti a megfelelő tervezést. Nehéz lehet például megállapítani a gyermek iskolai végzettségének minőségét, s ennek következtében azt is, hogy az új iskolában milyen osztályba helyezték. Megfelelő ismeretek hiányában a gyermek egészségügyi szükségletei is hiányt szenvedhetnek. Bizonyos esetekben a gyermekek vonakodnak a helyzetük felméréséhez szükséges együttműködéstől, vagy a szükséges információk megadásától. Ennek az is oka lehet, hogy korábbi tapasztalataik szerint nem bízhatnak meg a hatóságok képviselőiben, vagy pedig előre betanították őket arra, hogy mit válaszoljanak. Az is előfordulhat, hogy megfenyegették, s megtiltották nekik, hogy eltérjenek a kitervelt válaszoktól. Néhány esetben pedig a gyermekek ténylegesen nem tudják a választ a legegyszerűbbnek tűnő kérdésre sem.

Bármily hihetetlennek is tűnhet a Nyugaton élők számára, néhány gyermek valóban nem tudja születési dátumát, s ennek következtében életkorát sem. Néhány gyermek pedig olyan komoly traumás állapotban van a származási országában elszenvedett élményektől, hogy így gondjaik és szükségleteik is jelentős mértékben eltérnek a befogadó ország gyermekeinek igényeitől. Adott esetben a gyermekek szélsőségesen erőszakos gyilkosságok vagy szexuális erőszak tanúi, vagy ez utóbbi szenvedő alanyai lehettek,

illetve ilyen cselekményekben való részvételre kényszeríthették őket. Nem valószínű, hogy a befogadó ország gyermekeinek ilyen élményekben lett volna részük, a gondozók pedig megfelelő tapasztalat és ismeret hiányában tanácstalanul állnak az ilyen kihívások előtt. A már amúgy is összetett jogi keretet az állandó felülvizsgálatok, a törvényi kiegészítések, és az újabb rendeletek csak még inkább nehézkessé teszik. Ezt még tovább súlyosbítja az a tény, hogy a kísérő nélküli gyermekek szükségleteinek biztosítása adott esetben nem a fő és elsődleges feladata a hivataloknak; a szociális gondozóknak pedig számos más területen kell naprakész ismeretekkel rendelkezniük. Ilyen körülmények közt igen nehéz lehet az új törvények és eljárásmodok alapos ismerete.

A bevándorlás és menedéjog felkerült az elmúlt évek vitatott politikai ügyeinek listájára, ami kétségkívül hatással van a kísérő nélkül érkező gyermekek ellátására. A gondozóknak állandóan készen kell állniuk arra, hogy megvédjék magukat a média és a közhangulat támadásaitól, igazolják prioritásaikat és a menedékkérőknek nyújtott ellátás színvonalát, különösen ott, ahol a „helybéliek” úgy érzik, hogy a menedékkérők miatt ők rosszabb minőségű szolgáltatást kapnak.

1. ajánlás

Hogy a kísérő nélküli gyermekek különleges igényeiknek megfelelő ellátásban részesülhessenek, az erre a feladatra szakosodott csoportok dolgozóinak szakképzeteknek kell lenniük.

2. A projekt főbb eredményei

2.1. Főbb megállapítások

2.1.1. Statisztikai adatok

Nehéznek bizonyult az ESN partnerektől megbízható és összehasonlítható adatokat gyűjteni, amelynek legfőbb oka az eltérő adatgyűjtési eljárásokban keresendő. Néhány ország nem tesz különbséget a kísérő nélküli és a szüleikkel érkező gyermekek között. Hasonlóképp problémát okozott az is, hogy egyes országokban egy csoportba helyezik az összes gyermeket, tekintet nélkül arra, hogy politikai menedéjogot kérnek-e, vagy sem. Ezen felül ott vannak még azok a gyermekek, akik illegálisan lépik át a határt, s nem kerülnek a hatóságok látókörébe. A dolog természetéből adódóan így igen nehéz ezeknek a gyermekeknek a számát felbecsülni. Már ez a tény önmagában is aggodalomra ad okot, hisz így problémás a helyzet súlyosságának a felmérése, illetve nehéz kiszámítani a megoldáshoz szükséges forrásokat. Az azonban bizonyos, hogy a kísérő nélküli menekült gyermekek száma igen magas. Az International Save the Children Alliance és az UNHCR közös vállalkozásának, az „Elválasztott gyermekek Európában” (Separated Children in Europe) elnevezésű program óvatos becslése szerint az elválasztott (kísérő nélküli) gyermekek száma Európában meghaladja a százazretet.

2. ajánlás

A megfelelő eljárások koordinálása érdekében a kormányoknak ki kell alakítaniuk egy olyan egységes statisztikai keretet, amellyel pontosan megállapítható a kísérő nélküli gyermekek száma Európában.

2.1.2. Geopolitikai különbségek

A projektben érintett európai országok politikai és alkotmányos berendezkedése természetesen eltérő. A kísérő nélküli gyermekek is másképp tekintenek az egyes országokra. A projektpartnerek által képviselt néhány ország a gyermekek származási országa, más országok átmenő, úgynevezett tranzit országok, megint mások pedig célországok. Néhány pedig egyszerre lehet mindhárom.

Románia például származási ország és tranzit ország is, amelyből aztán a végső célállomás (ország) elérhető. Néhány kísérő nélküli gyermek, akik más, a projektben résztvevő országokba utaztak, romániai származású. De Románia tranzit ország is, a gyermekek csak átutaznak benne. Végezetül olyan célország is, amely menedéjogot ad, bár azt igen nehéz felbecsülni, hogy hány kísérő nélküli gyermek választja végső, állandó tartózkodási helyéül.

Románia közvetlen szomszédja, Magyarország elsősorban tranzit ország a volt Jugoszláviából, Albániából, Romániából és még néhány más országból érkező gyermekek számára, akik Észak Európa országaiba igyekeznek. Németországot, Franciaországot és Itáliát általában célországnak tekintik a gyermekek, de néhányan csak átutaznak rajtuk: pl. Olaszországból Franciaországba mennek tovább, vagy Franciaországból az Egyesült Királyságba. Az Egyesült Királyság elsősorban befogadó, de tranzit ország is, amennyiben a kísérő nélküli gyermekek innen utaznak tovább az USA-ba vagy Kanadába.

3. ajánlás

Az Európa Tanács direktívája „annak megállapítására, hogy melyik tagállam köteles a menedéjogi kérelmet elbírálni” (Dublin II.) megfelelő érzékenységgel alkalmazandó a kísérő nélküli gyermekek legjobb érdeke szerint.

2.1.3. Jogi keretek

A projektben résztvevő minden egyes ország rendszeresen átnézi és felülvizsgálja menedéjogi és bevándorlási törvénykezéseit. A vég nélkülinek tűnő újítások ellenére sincs azonban egyetlen partner országban sem olyan törvénycsomag, amely kifejezetten a kísérő nélküli gyermekek ügyével foglalkozna. Kivétel nélkül minden esetben az ilyen gyermekek jólétére vonatkozó rendelkezések a már meglévő, általános gyermekvédelmi törvényi keretbe ágyazódnak. Ennek a megoldásnak, legalábbis elméletileg, az az előnye, hogy a kísérő nélküli gyermekek is ugyanolyan minőségű szolgáltatásokat vehetnek igénybe megkülönböztetés nélkül, mint az állampolgársággal rendelkező gyermekek.

A hátránya viszont ennek az eljárásnak az, hogy a kísérő nélküli gyermekek sajátos igényei figyelmen kívül maradhatnak. A törvénykezés általában azt mondja, hogy az ellátást az a megfelelő hatóság biztosítsa, ahol a gyermek igényei először napvilágra kerültek, csak hogy ezeket a szükségleteket jobban kielégíthetnék, például, egy más régióba való áthelyezéssel, ahol megfelelőbb közösségi támogatás biztosított. Hasonlóképp, az összes résztvevő országban a kísérő nélküli gyermekek a már létező bevándorlási jogszabályok alkalmazandók, ahelyett, hogy sajátos törvénnyel fókuszolnának rájuk.

Ez persze nem jelenti azt, hogy ezek a szabályok ne igyekeznének kielégíteni a kísérő nélküli gyermekek igényeit. Minden projektpartner rámutatott azokra a szabályozásokra, speciális rendelkezésekre, amelyek az ilyen gyermekekkel való foglalkozást taglalják. Általánosságban ezek azt szabályozzák, hogy milyen támogatások illetik meg a kísérő nélküli gyermekeket, illetve azt, hogy mennyiben különbözik az ő menedéjogkérelmük elbírálása a felnőttekétől. Svájcban például a menedéjogi szabályozás 7. paragrafusa teljes egészében a kísérő nélküli kiskorúakkal foglalkozik, Magyarországon pedig a rendelkezések megtiltják, hogy ujjlenyomatot vegyenek a 14 évnél fiatalabb gyermekektől. Az Egyesült Királyságban külön kiegészítések kapcsolódnak az gyermekvédelmi gondozásból való kikerülést szabályzó törvénykezéshez (Leaving Care Act) arra vonatkozóan, hogy miképp helyezték el a kikerülő menedéjogot kérő gyermekeket. Berlinben szövetségi szintű törvénykezés ad instrukciókat a kísérő nélküli kiskorúak jólétének biztosítására.

Ahogy az egyik olasz résztvevő megjegyezte, a törvénykezésnek ez a kettős iránya, s főleg az egységesítés hiánya feszültségekhez és ellentmondásokhoz vezethet. A gyermekjóléti törvénykezés általában a gyermekek jogain alapul és megadja nekik azt a lehetőséget, hogy részt vegyenek az eljárási folyamatokban, míg a bevándorlási rendelkezések sokkal szigorúbbak, korlátozóak, mert a közrendet és biztonságot akarják biztosítani, s legalábbis részben az ellenőrzés és védelem szelleme ihlette őket. A projektben résztvevő minden országban a 18 évnél fiatalabbak gyermeknek számítanak. Franciaországban nem minden kísérő nélküli gyermek menedéjogkérő, Németországban pedig a 16-17 éveseket a menedéjogi eljárásban már felnőttként kezelik, bár jólétükről, ellátásukról továbbra is a gyermekvédelmi törvény gondoskodik. Máskülönben minden ország biztosítja, hogy a kísérő nélküli gyermekek menedéjogot kérhessenek, s hogy kortól függetlenül jóléti ellátásokban részesülhessenek. Az ellátások minősége azonban már különbözhet, különösen a 16-17 éveseknél, mert az ő esetükben megengedhetőnek tartják, hogy az ellátás szintje különbözzék attól, amit fiatalabb társaik kapnak.

Általánosságban a hatóságoknak az lenne a feladata, hogy a kísérő nélküli gyermekeket kisebb gyerekeket nevelő családoknál, vagy megfelelően szabályozott lakóhelyeken helyezték el, miközben az idősebbektől elvárják, hogy önállóan, vagy csak minimális támogatással éljenek.

4. ajánlás

A kormányoknak olyan törvényeket kell hozniuk, amelyek tekintettel vannak a kísérő nélküli gyermekek összetett igényeire. Ezeket az Európa Tanácsnak is jóvá kell hagyni.

2.2. A gyermekek fogadása, helyzetük felmérése és értékelése a bevándorlási folyamatban

E projektben érintett minden egyes országban a kísérő nélküli gyermekeknek menedéjogért kell folyamodniuk. A menekült státusz az államok által elismert státusz, azt nem csak úgy adják, vagy engedélyezik. A menedéjogért folyamodók állításait mérlegelik és felülvizsgálják, a döntés meghozatalában pedig minden egyes államnak megvan a maga eljárás módja. A menekültekről szóló 1951-es konvenció előírja, hogy ennek a folyamatnak igazságosnak, átláthatónak kell lennie, valamint megfelelően rugalmasnak is abban, ahogy

a kérelmezők igazolhatják állításukat. Általános gyakorlat továbbá az is, hogy azokon az érkezési pontokon, ahol kísérő nélküli gyermekek kerülnek a hatóságok látókörébe, a gyermekeket először ott helyezik el egy tranzit, vagy befogadó zónában. Néhány esetben gyakorlatilag ez az a hely, ahol a felmérési és értékelési folyamat elkezdődik, hisz már itt megkezdődik a kísérő nélküli gyermekek kikérdezése.

A kísérő nélküli gyermekek által a tranzit vagy befogadó zónában eltöltendő idő hossza különböző az egyes országokban: tartama Franciaországban és Romániában lehet a leghosszabb, húsz nap.

Ismételten fel kell rá hívnunk a figyelmet, hogy ez idő alatt a gyermekeket nem különítik el a felnőttektől. Ez pedig aggodalomra ad okot, mivel nem látszik biztosítottnak, hogy a gyermekek sajátos igényeit ilyen körülmények közt biztosítani tudják. A gyermekek ezen felül a traumás állapotban lévő felnőttek kétségbeesett viselkedésének is tanúi lehetnek. Az ugyanabban a környezetben elhelyezett valamennyi felnőtt alapos vizsgálata nélkül – amely az újonnan érkező felnőtt menedékkérők miatt gyakorlatilag kivitelezhetetlen – a gyermekek olyan veszélyeknek lehetnek kitéve, amelyekkel szemben nincs megfelelő védelem.

A menedékkérelmet elbíráló folyamatok többségét felnőttek számára tervezték. Igaz ugyan, hogy léteznek gyermekeket szem előtt tartó kiegészítések és rendelkezések, mint például az, hogy a gyermekek kérelmét nem vizsgálhatják gyorsított eljárásban, vagy hogy a gyermekeknél kétely esetén a kedvezőbb eljárást kell biztosítani, de az elbírálási folyamaton lényegileg ez nem változtatott. Ténylegesen tehát a kísérő nélküli gyermekeknek továbbra is a felnőttek menedékkérelmi folyamatán kell keresztül menniük.

5. ajánlás

Kísérő nélküli gyermekek ügyét nem szabad a felnőttek számára kifejlesztett menedékkérelmi folyamatban elbírálni, hanem csak olyanban, amely megfelelően biztosítja igényeiket és védelmüket.

A bevándorlási folyamatot ellenőrzők és biztosítók feladata kétségkívül igen nehéz. Ez természetesen megköveteli a speciális képzést, arról azonban gyakorlatilag nincs bizonyítékunk, hogy a megijedt és traumás állapotban lévő gyermek megfelelő ellátására is kiképeznék őket.

A gyermekeket szem előtt tartó, gyermekbarát eljárási módok kifejlesztése, amelyben segítenék a kis- és fiatalokat azon körülmények és indokok elmagyarázásában, hogy miért nem akarnak visszatérni származási országukba, még várat magára. Mindamellett már most is létezik néhány jó gyakorlat, mint például az, hogy Olaszországban és az Egyesült Királyságban is a kísérő nélküli gyermekeket az első meghallgatás után azonnal a megfelelő jóléti intézmények gondjaira bízák.

6. ajánlás

A döntési folyamatban résztvevőket ki kell képezni arra, hogy hogyan viszonyuljanak, illetve kezeljék a gyermekek üldöztetéseiből és szenvedéseiből adódó traumás állapotot.

2.2.1. Kormeghatározási eljárások

Néhány projektpartner rámutatott a serdülők kormeghatározásával kapcsolatos problémákra. Ez egyáltalán nem meglepő, s egész Európát foglalkoztató kérdés. A gyakorlat ugyanis azt mutatja, hogy számos kísérő nélküli gyermek érvényes úti okmányok nélkül érkezik, s ennek következtében a fiatalok által jelzett kort a hatóságok megkérdőjelezzik. Az ügy különösen akkor válik kényessé, ha a kérelmező azt állítja magáról, hogy ő még gyermekkorú, de felnőttnek nyilvánítják. A kísérő nélküli gyermekek kora természetesen döntő tényező, hisz ez alapján döntenek el, hogy milyen ellátásban és elbírálásban részesüljenek.

A pszichológiai vizsgálatokon alapuló kormeghatározási eljárások általában sok kívánni valót hagynak maguk után; továbbá nincs egyetértés a projektpartnerek közt abban sem, hogy hogyan alkalmazzák ezeket a vizsgálatokat. Az egészségügyi szakemberek döntő többsége a kormeghatározási módszereket nem tekinti „egzaktnak és tudományosnak”. Ennek fényében talán meglepő, hogy a legtöbb ország meglehetősen rugalmatlan, s csak Románia fejlesztett ki olyan ellátásokat és szolgáltatásokat, amelyeket olyan idősebb gyermekek vehetnek igénybe, akik kora kétséges, s valószínűleg 18 év körüli. Az Egyesült Királyságban a röntgenfelvételes eljárást tilos alkalmazni, mert ennek egyrészt nagy a hibahatára, másrészt pedig előre nem látható egészségügyi károsodást okozhat.

7. ajánlás

Olyan kormeghatározási eljárásokat kell kidolgozni, amelyek tisztában vannak avval, hogy a legmegbízhatóbb és legpontosabb becslések időbe telnek, s amelyek a legkülönbélebb területeken dolgozó szakemberek együttes munkáján alapulnak.

2.3. Elhelyezés és gondoskodás

A projektben résztvevő országok a kísérő nélküli gyermekek számára a legkülönbélebb elhelyezési megoldásokat biztosítják. Az alábbi példák egyáltalán nem merítik ki az összes lehetőséget:

- Helyettes szülőknél, vagy nevelő családoknál való elhelyezés
- Általános szállások
- Kísérő nélküli gyermekek számára létrehozott szállások
- Átmeneti befogadó és elosztó szállások
- Krízis központok
- Félig önálló életmódot biztosító szállások
- Ifjúsági szállók
- Szálloda, vagy éjszakai szállást reggelivel (bed and breakfast) biztosító hotelek
- Oktatási közösségek
- Lakásmegosztás – más fiatalokkal
- Speciális szállás, például leányanya és bébi egységek

A szolgáltatások biztosítására szakosodott szervezetek száma is igen magas. Ezek közül jelentős a törvény által előírt és létrehozott szervezetek száma mind regionális, mind pedig helyi szinten, de nem-kormányzati-szervek (Non Governmental Organizations NGOs) is komoly szerepet játszanak. Néhány, bár kevés esetben a magánszektor is kiveszi a részét, amennyiben a helyi hatóságok szerződéses megbízással élnek. A legtöbb esetben a kísérő

nélküli gyermekeket egy számukra kialakított külön csoportban helyezik el, bár arra is van példa, hogy állampolgárságú gyermekekkel közösen gondoskodnak róluk. Valószínűleg úgy gondolják, hogy ez a legmegfelelőbb módja a kísérő nélküli gyermekek sajátos igényeinek biztosítására, bár azt alaposan meg kell fontolni, hogy ez-e a legjobb eljárás, különösen akkor, ha hosszabb időn át tart.

A kockázatok közt kell megemlíteni azt, hogy a gyermekek elhanyagoltnak érezhetik magukat, s az új társadalomba való beilleszkedésük elhúzódhat. Az elhelyezési lehetőségek sokfélesége ellenére a hatóságok gyakran nincsenek megelégedve a kísérő nélküli gyermekek elszállásolásának avval a típusával és minőségével, ami rendelkezésükre áll.

Végső soron a kísérő nélküli gyermekek sorsának „stratégiai”, vagy teljes felelőssége az állami szerveken nyugszik a projektben résztvevő országok mindegyikében. Mindenhol elismert, hogy ha egy gyermek életében nincs felelős felnőtt, akkor az államnak kell a hiányt pótolnia, s az ellátásban és gondozásban a vezető szerepet betölteni. Ahogy azt már jeleztük is, ez általában a helyi szinten történik meg, a megfelelő szolgáltatásokat pedig az állami, önkéntes vagy magán szféra intézményei végzik, akár egyedül, vagy egymással karöltve. Ezt azonban nem szabad összetéveszteni a kísérő nélküli gyermekek gyámságáért végzett segítő és támogató munka mindennapi tevékenységeivel.

Ajánlott gyakorlatra lehet példa a magyar eljárás. Miután a kísérő nélküli gyermekek beadták menedékkérelmüket, olyan szálláson helyezik el őket, amely kifejezetten e csoport igényeire szakosodott. Amíg a menedékjogi kérelmük elbírálása tart, addig itt tartózkodnak. Nemcsak létfenntartási szükségleteikről gondoskodnak itt, hanem oktatásban és egészségügyi ellátásban is részesülnek.

2.3.1. Gyámság és törvényes hatóság

Különösen sebezhető állapotukból adódóan a kísérő nélküli gyermekekkel kapcsolatban felmerül az a gondolat, hogy a gyámság kérdését is figyelembe kell venni. A dolog természetéből adódóan az ilyen gyermekek gondoskodó felnőtt nélkül vannak Európában. A jóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférés komoly kihívást jelenthet számukra, részben a hiányos források miatt, részben pedig az eljárási folyamat összetettsége miatt. Gyám nélkül szükségyszerűen a kísérő nélküli gyermeknek kellene közvetlenül eljárnia a bevándorlási hivatal különböző tisztségviselőinél. Mivel ezek a hivatalok elsősorban nem gyermekjóléti intézmények, az itt dolgozók többségének nincs meg az a képzettsége, amely biztosítaná számukra a gyermekekkel való közvetlen foglalkozást. Ezeket a problémákat a nyelvi és kulturális nehézségek, valamint a gyermekek hiányos ismerete a befogadó ország szokásairól és eljárásmódjairól csak még tovább fokozzák.

Ahogy az lenni szokott, a gyámság formái is igen változatos képet mutattak a projektben résztvevő országokban. Néhány esetben a gyámság kinevezése a helyi bíróság hatáskörébe tartozik, míg másokban ez központosítottabb feladat, a kérdést egy úgynevezett „gyámsági bíróság” hatáskörébe utalják. Néhány államban, mint például Svájcban és Magyarországon, minden gyermek mellé kineveznek egy gyámot, ezzel szemben Franciaországban például az egyéni körülmények elbírálása után a gyámsági bíró

dolga eldönteni, hogy szükséges-e gyám kinevezése. Az Egyesült Királyságban nincs hivatalos gyámsági eljárás, bár a Menekültügyi Tanácsot (Refugee Council) azért hozták létre, hogy tanáccsal és gyakorlati segítségnyújtással is segítségül legyen a kísérő nélküli gyermekek menedékkérelmében és más ügyes-bajos dolgaiban.

Az egyik terület, amely minden partnerországban tisztázásra szorul, az a kinevezett gyám szerepe és hatásköre. Gyakran történt arra utalás, hogy a gyámok törvényes képviselők, akiknek a dolga a gyermekek helyett eljárni a hivatalos ügyekben, de munkakörük más szerepeire és munkájuk körülményeire nincs utalás. Csak a gyermek legjobb érdekéért végzett döntések meghozatalára szorítkozna-e feladatuk, avagy törvényes lehetőségük is lenne a bírósági és más döntések megfellebbezésére?

Hasonlóan megkérdőjeleződik a gyám függetlensége is, hiszen kinevezése lényegileg az állam által történik. Ez ugyan ésszerűnek tűnhet, de ha a gyám a kinevezésével megbízott állami hatóságoknak tartozik felelősséggel, akkor nevezhetjük-e őket függetlennek, s képesek-e állandóan a gyermekek legjobb érdekeiért fáradozni?

8. ajánlás

A kísérő nélküli gyermekeknek legyen lehetőségük független gyámhoz fordulni, legyenek tudatában a gyám felelősségével, ügyviteli támogatottságával és elszámolási kötelezettségével.

2.3.2. Integráció

A menedékjog és bevándorlás kérdésében Európa szerte úgy tűnik, hogy az integráció a „hiányzó fejezet”. A kísérő nélküli gyermekek esetében az integráció hiányában fennáll az a veszély, hogy nem találják helyüket, a társadalom perifériájára sodródnak, ahol képességeik jelentős része veszendőbe megy. Hatékony integráció hiányában az a lehetőség is fennáll, hogy úgy érzik, nincs igazán lehetőségük hosszútávon az érkezési országban, ezért igyekeznek kikerülni a hatóságok látóköréből, nem járnak iskolába, illegális munkát vállalnak, kisebb bűncselekményekbe vagy prostitúcióba keverednek. Úgy tűnik, hogy a résztvevő országok egyikében sincs összehangolt cselekvés arra nézve, hogy a kísérő nélküli gyermekek beépülhessenek a társadalomba és a helyi közösségekbe.

Az integráció esetleges, általában kimerül az oktatásban és iskoláztatásban, bár a nyelvtanításban egységesnek tűntek az országok. A gyermek mielőbbi elhelyezése a megfelelő oktatási egységbe igen fontos ahhoz, hogy az állandóság és a szabályosság ismét helyet kaphasson életében. Nagyon fontos része ez annak a folyamatnak, amellyel a gyermekek életének újjáépítését elősegítjük, s elengedhetetlen ahhoz, hogy sikeresen bekapcsolódhassanak és integrálódjanak a befogadó közösségbe. Magyarországon például próbálkozások történtek arra, hogy a kísérő nélküli gyermekekkel megismertessék a magyar és az európai kultúrát. Az Egyesült Királysággal kapcsolatban viszont elhangzott, hogy a kísérő nélküli gyermekek integrációjára nincs stratégiai tervezés, sőt még az is bebizonyosodott, hogy a gyermekek számára tervezett más cselekvési programokkal sincs semmiféle kapcsolat.

Németországban és Olaszországban is támogatják a gyermekek szakmai képzését és munkahelyi alkalmazását, bár egy nemrégiben kiadott olasz rendelkezés értelmében a gyermekek tartózkodási engedélye nem jogosítja fel őket munkavállalásra, még akkor sem, ha betöltik 18. életévüket. Ez a rendelkezés kétségkívül aláássa a korábbi segítő szándékú kezdeményezést. A projektben résztvevő országok mindegyike korlátozza a menedékkérők munkavállalási lehetőségeit. Ez valószínűleg arra a nemzeti és európai uniós törekvésre vezethető vissza, amely a munkapiacot az állampolgárok javára igyekszik védeni.

Az azonban széles körben elismert, hogy néhány kísérő nélküli serdülő elsősorban azért jön Európába, hogy munkát vállaljon. Fennáll tehát annak a veszélye, hogy ha megtagadják tőlük a munkavégzési lehetőséget, akkor ezek a fiatalok arra kényszerülnek, hogy illegális munkát vállaljanak. Az ilyen munka nagy valószínűséggel kizsákmányoló, potenciálisan veszélyes, és lehetővé teszi a lelkiismeretlen felnőttek számára a fiatal feletti ellenőrzést, amit további kizsákmányolásra használnak, sőt még büntetendő cselekményre is kényszeríthetik. Ellentmondásosnak tűnik, hogy azokat a fiatalokat, akik hajlandók és képesek is dolgozni, megakadályozzuk ebbéli törekvésükben, s következésképp függővé válnak az államtól, annak kell őket eltartani.

9. ajánlás

Azoknak a kísérő nélküli gyermekek számára, akik valamilyen státuszt kaptak egy adott országban, biztosítani kell egy olyan integrációt elősegítő módszeres programot, amely magában foglalja az ellátást, képzést és munkavállalási lehetőséget is.

2.3.3. Visszaküldés és családegyesítés egy harmadik országban

A kísérő nélküli gyermekek kikényszerített vagy önkéntes alapon történő visszaküldése a projektben résztvevő országokból meglehetősen ritka, mi több, néhány ország azt jelezte, hogy az ő területükön ilyen még sosem fordult elő. Meglepetésként hathat, hogy a Dublini Egyezmény hatálya alatt lévő országokból még nem küldtek vissza gyermeket, bár néhány ország képviselője jelezte, hogy kormányuk bizonyos országokat „biztonságosnak” tart a gyermekek visszaküldésére. A résztvevő országok törvénykezései előírják kormányaik számára, hogy a visszaküldés előtt alapos vizsgálatot folytassanak, ami szemmel láthatólag megnehezíti az ilyen irányú gyakorlatot.

Mindamellettt úgy tűnik, hogy kísérő nélküli gyermekekkel kapcsolatban a visszaküldés kérdése ismét napirendre került néhány kormánynál, mi több, néhány európai országban már foglalkoznak is ilyen rendszabályok bevezetésével. Franciaország például 2002 óta dolgozik Romániával egy olyan egyezményen, amely megkönnyítené a Romániából származó gyermekek visszaküldését. Szerződés született arra, hogy a visszaküldési határozatot mindkét ország szakemberei hozzák meg, s abban az esetben, ha ez megtörténik, tervszerűen biztosítsák a visszatéréshez szükséges megfelelő feltételeket. A gyakorlatban ez a határozat idáig csak a Párizsban élő gyermekeket érintette, s mintegy harminc gyermek tért így módon vissza Romániába.

Csak Svájcjal kapcsolatban történt olyan említés visszaküldési határozatról, amelyet kifejezetten a kísérő nélküli gyermekek érdekeinek legjobban történő biztosítása végett foganatosítottak. A visszatérítés megfelelőségének eldöntésében ez az elv játszott döntő

szerepet. Bár nem kifejezetten visszaküldés, de ebben az összefüggésben kell tárgyalni azokat az eseteket, amelyeket Franciaországgal kapcsolatban említettek, ahol a határról még azelőtt visszairányították a kísérő nélküli gyermekeket származási országukba, mielőtt elindíthaták volna menedékjogi kérelmüket.

Az is említésre került, hogy mennyire fontos azokkal az országokkal az összeköttetés fenntartása, ahová esetleg visszaküldik a gyermekeket, mind a szükséges lépések megtételének, mind pedig a gyermekek biztonságának érdekében. Az azonban már nem derült ki, hogy ezt milyen formában gondolják megvalósíthatónak, és az sem, hogy hogyan értékelhetnénk ezek hatékonyságát.

10. ajánlás

A kísérő nélküli gyermekek visszaküldését származási országukba csak akkor szabad alkalmazni, ha kizárólag az szolgálja legjobban a gyermekek érdekeit.

3. Halljuk a kísérő nélküli gyermekeket!

A fiatalok, akikkel konzultáció készült e beszámoló összeállításakor, rámutattak, hogy azok az élmények, amelyeket menedékkérelmük elbírálási ideje alatt tapasztaltak meg, igen jelentősek életükben; ezek által érzik magukat közösségben a többi kísérő nélküli gyermekkel. Hozzá tették azonban azt is, hogy ők azért ennél „sokkal többek”, s határozottan kijelentették: nem szeretnék, ha csak „menekültként” azonosítanák és kezelnék őket a befogadó társadalomban. Néhány kísérő nélküli gyermek kihívásként éli meg azt a lehetőséget, hogy maximálisan részt vegyen egy döntést előkészítő, illetve gyakorlatot befolyásoló folyamatban, vagy hogy elmondják aggodalmaikat, vagy egyszerűen csak visszajelzést, értékelést adjanak a különféle ellátásokról, szolgáltatásokról.

Néhány esetben ennek az az oka, hogy a gyermekek túlságosan is traumás állapotban vannak ahhoz, hogy részt vegyenek a folyamatban. Vonakodnak attól, hogy megosszák érzéseiket és gondolataikat, mert a származási országukban szerzett élményeik elővigyázatossá és bizalmatlanná tették őket a kormány és más hatóságok képviselőivel szemben. Néhány kísérő nélküli gyermeknek már maga a lehetőség is újnak számít, hogy aktívan részt vegyenek egy ilyen folyamatban, mert olyan kultúrákból jöttek, ahol a gyermekeket általában nem kérdezik meg, s ahol maguk a felnőttek sem mondhatják el nyíltan és félelem nélkül véleményüket. Néhány gyermek számára tehát kényelmetlen lehet a konzultációs gyakorlat.

Bár a bizonyítékok azt sugallják, hogy a törvény képviselői elvi hozzáállásukban értékelik és méltányolják a gyermekek részvételét, ennek gyakorlati kivitelezését azonban nehéznek találják. Amellett, hogy a gyermekek is kellemetlennek találják a folyamatban való részvételt, ott vannak még a szűkös erőforrások kérdései is, mint például a tolmácsolás, a hatékony képzés és a gyermekekkel való konzultáció idejének költségei. A törvény képviselői alkalmanként úgy vélik, hogy a gyermekekkel való konzultációnak csak csekély haszna lehet munkájukban, hisz a jogi keretek merevségéből adódóan változtatásokra úgy sincs lehetőség.

3.1. A gyermekek projektbeli részvételének jelentősége és értelme

A projektben résztvevő országokban nincs törvényes definíció arra nézve, hogy mit jelent a „gyermekek részvétele”. A műhelytalálkozókban résztvevők azonban megegyeztek abban, hogy két aspektusa is van a gyermekek részvételének. Lehetővé teszi számukra egyrészt azt, hogy részt vegyenek egy olyan folyamatban, amely aztán komoly hatással lesz további életükre, másrészt pedig azt, hogy ráhatással legyenek azokra a szolgáltatásokra, amelyeket igénybe vesznek. Hogy mindez hatékonyan történhessen, a gyermekeket képessé kell tenni arra, hogy kifejezzék véleményüket és elképzeléseiket, illetve biztosítani kell számukra a szükséges információkat.

A projekt kereste annak lehetőségét, hogy konzultálhasson kísérő nélküli gyermekekkel. Egyikük úgy definiálta a részvételt, mint „annak lehetősége, hogy saját életünket irányítsuk”. Egy másik fiatal értelmezésében „ez annyit jelent, hogy a véleményednek súlya van, figyelembe veszik a döntésnél”. A gyermekek saját érdekeit képviselő csoportjának írásos anyaga úgy fogalmaz, hogy a saját érdekek képviselője önmaguk hangjának hallatása olyan kérdésekben, amelyek kihatással vannak életükre, „együttműködés a dolgok javítására”, s végül „jogaid ismerete és az értük való kiállás”. Jelentős talán azt is megjegyeznünk, hogy néhány fiatalnak nehézséget okozott megválaszolni azt, hogy mit jelent a gyermekek részvétele. Ahogy az egyik fiatalember elmondta: „nehéz volt ezt megfogalmazni”.

A projektpartnerek műhelytalálkozójára készített riport a gyermekek részvételéről számos olyan elemet tartalmazott, amelyet a résztvevők örömmel üdvözöltek és elfogadtak. Hogy a folyamat eredményes legyen, minden résztvevőnek azt kell éreznie, hogy szabadon elmondhatja véleményét. Ez adott esetben jelentheti azt is, hogy proaktívnak kell lennünk olyan módszerek kialakításával, amelyekkel a természettől fogva visszahúzódnak, önmagukban bizonytalan, megfélemlített, vagy kommunikációs problémákkal küszködő gyermekeket is szóra tudjuk bírni.

Minden bizonnyal nem lesz könnyű ezt elhagyatott, társadalmilag kirekesztett és különféle akadályoztatottságokban szenvedő gyermekekkel véghezvinni. Ennek ellenére a gyermekeknek meg kell adni azt a lehetőséget, hogy megtervezhessék megfelelő részvételüket, és segítenünk kell őket a folyamat során felmerülő új információk megértésében. A legfontosabb azonban az, hogy valóban ráhatással lehessenek a döntésekre. Ezt viszont a reálisan elvárható eredmények felvázolásával kell kezdeni: a gyermekeknek például tudatában kell lenni annak, hogy milyen nehéz az olyan törvényeken változtatni, amelyeket a parlament már megszavazott, s jogerőre emelkedtek.

A gyermekek sikeres részvételének további előfeltétele, hogy megfelelő kapcsolatot alakíthassanak ki a folyamatban résztvevő kortársaikkal és felnőttekkel. Minden részletet a gyermekekhez kell igazítani: az időzítést, a megbeszélések helyszínét, a nyelvhasználatot és az információk tállalását. Ez részünkről feltételezi, illetve megköveteli a rugalmasságot és azt a jóakaratot, hogy a legkülönbébb korú és érettségi szintű gyermekkel foglalkozzunk.

A projektpartnerek felvázolták azoknak a tevékenységeknek a skáláját, amelyekkel a gyermekek értékelhetik a szolgáltatásokat, illetve esetenként részt vehetnek a döntési

folyamatban. A következő lista ízelítőt ad a kísérő nélküli gyermekek előtt álló részvételi lehetőségekből.

- A fiatalok gyűlései és megbeszélései a lakóhelyükön
- A szolgáltatások, ellátások hivatalos és törvényes felülvizsgálata
- A fiatalok részvétele a különféle projektek vezetői testületeinek ülésén
- Az olyan panaszok kivizsgálási folyamatában való részvétel, amelyet kifejezetten a gyermekek szükségleteinek biztosítása végett hoztak létre
- Független gyermekjogi képviselők, akik segíthetnek abban, hogy a gyermekek hatékonyan ismertessék elképzeléseiket, gondjaikat
- A személyzet felvételében való részvétel, például olyan formában, hogy egy gyermek is része a kiválasztó bizottságnak
- A szolgáltatások és ellátások minőségének visszajelzésére szolgáló nyomtatványok (melyeket kifejezetten a gyermekek számára rendszeresítettek)
- A nyilvántartási rendszerhez való hozzáférés biztosítása
- Személyes interjúk és a kulcsfontosságú üléseken való részvételi lehetőség

Végső soron a gyermekek részvétele csak akkor lesz hatékony, ha a felnőttek (és a különféle hatóságok és intézmények) valóban elkötelezetten tisztelik a gyermekeket, így hallgatnak rájuk, és így viszonyulnak a gyermekek megnyilvánulásaihoz. Valójában a gyermekek részvétele olyan érték, amely megmutatja, hogy az egyes intézmények hogyan végzik munkájukat.

A résztvevő projektpartnerek számos érvet sorakoztattak fel amellest, hogy miért fontos a gyermekek részvétele a szolgáltatások megtervezésében és kivitelezésében. Kiindulópontként említendő, hogy az egyes nemzetek törvénykezései megkövetelik a gyermekek szempontjainak figyelembevételét. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének (Conventions on the Rights of the Child, CRC) 12. törvénye kimondja, hogy a gyermekeknek joguk van hangjuk hallatására, az egyes államoknak pedig ezt elő is kell segíteniük. A projektben résztvevő partnerek továbbá úgy vélték, hogy amennyiben lehetővé tesszük a gyermekek számára a szolgáltatások kifejlesztésében való részvételt, akkor ezek a szolgáltatások sokkal inkább megfelelőek és ennek következtében hatékonyabbak is lesznek, mi több, a gyermekek valószínűleg gyakrabban is fogják őket használni. Hasonlóképp, a gyermekek bevonása az őket érdeklő problémák és kérdések pontosabb meghatározásában is könnyítést eredményez.

A partnerek arra is rámutattak, hogy a részvétel folyamata a gyermekek számára is számos előnyt biztosít. Lehetővé teszi számukra, hogy alaposabban megismerjék azt a világot, amelyben élnek, elősegíti azoknak a készségeknek és döntéshozó folyamatoknak a fejlesztését, amelyekre felnőttként is szükségük lesz, s így felkészíti őket a felelősségteljes felnőtt életre. A részvétel lehetővé teszi számukra továbbá azt is, hogy egymástól tanuljanak, hogy értékeljék és tiszteljék mások tapasztalatait, s hogy fejlesszék önbizalmukat és kommunikációs képességeiket. Végezetül néhány gyermek lehetőséget kap arra is, hogy fejlessze szociális készségét, ne érezze magát tehetetlennek, és fejlessze önbecsülését. Érdekes lehet, és néhányuk számára rövid kikapcsolódást jelenthet a mindennapos élet rideg valóságából.

Az egyik fiatalember például elmesélte, mennyire tehetetlennek érezte magát abban, hogy helyzetén segítsen. Bekapcsolódott egy fiatal menekülteket segítő csoport munkájába, s így megtapasztalta, hogy mások segítségével rájött arra is, hogy önmagán hogyan segítsen. Mások azt mondták, hogy a „részvételt elősegítő projektekben való közreműködés az életünk sok területén motivált bennünket”, illetve hozzátették, hogy fejlesztette önbizalmukat, és elősegítette az új országba való beilleszkedést. Az is elhangzott, hogy „érzéseink kifejezése, megfogalmazása segített a stressz feloldásában”.

Általánosságban tehát a fiatalok kedvezően vélekedtek a részvételi projektek által elérhető eredményekről. Pillanatnyilag ugyan az ESN projektben nem szerepel hivatalos holland résztvevő, érdemes mégis megjegyezni, hogy létezik Hollandiában egy hosszú távú projekt, a SAMAH (Stichting Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers Humanitas – Kísérő Nélküli Kis- és Fiatalkorú Menekültek Alapítványa), amely önképviseleten keresztül igyekszik a fiatal menekültek és menedékkérők helyzetén javítani. A fiatalok megfelelő képzés után közvetlen kapcsolatot létesítettek a médiával a célból, hogy kiegyensúlyozott tájékoztatást adhassanak a menekültkérdésről. A SAMAH létrehozta a Kísérő nélküli Fiatal Menekültek Nemzeti Parlamentjét (National Unaccompanied Minor Refugee Assembly) is, hogy a kísérő nélküli gyermekek testületileg vehessenek részt későbbi projektekben.

Minden bizonnyal a SAMAH eddigi legjelentősebb tevékenysége az volt, hogy kísérő nélküli gyermekek egy csoportja részt vett a „Szabadság, Biztonság és Igazságosság az Elszakított Gyermekek Számára – A Kialakuló Európai Uniós Menedék- és Bevándorlási Politika” (Freedom, Security and Justice for Separated Children – Emerging EU Asylum and Immigration Policy) elnevezésű konferencián. A második Tampere-i csúcstalálkozó előestéjén tartott brüsszeli konferencia azt a célt szolgálta, hogy a politikusokat és a média szakembereit tájékoztassák a menedékkérelemért folyamodó gyermekek jogairól.

11. ajánlás

A gyermekek számára lehetővé kell tenni a velük kapcsolatos döntések, szolgáltatások kialakításában való részvételt és az önképviseletet. Egy, a fiatal menedékkérőket és menekülteket tömörítő európai hálózat hasznos segítséget tudna ebben nyújtani.

4. Következtetések és javaslatok

A ESN-vezette projekt, a *„Kísérő nélküli fiatal bevándorlók és menedékjog-kérők befogadásának elősegítése – Igazságszolgáltatási és gondoskodási feladat”*, változatos háttérű és nemzetiségű szakembereket hozott össze, akik a projekt kétéves működési ideje alatt számos, a kísérő nélküli gyermekekre közvetlenül hatást gyakorló kérdést és problémát vitattak meg. Arra is hitelt érdemlő kísérletet tett, hogy lehetőséget biztosítson a kísérő nélküli gyermekeknek a projekt informálására. Talán magától értetődő, hogy a migráció és menekültügy gyorsan változó arénájában nem volt lehetőség a probléma minden egyes részletének megvitatására. A korábbi műhelytalálkozók például nem tudták alaposan megvitatni a kísérő nélküli gyermekek munkahelyi alkalmazását, illetve megfelelő választ adni a volt gyermekkatonák ügyére. A projekt kezdetekor továbbá nem volt még tudomásunk például a biometrikus tesztekéről, ahogy azonban a tudomány egyre több technikai megoldással áll elő, ez is hamarosan megvitatandó lesz. Ezen hiányosságok ellenére a megbeszélések igen gyümölcsözőek voltak.

A projekt egyik legfőbb, bár talán nem túlságosan meglepő eredménye annak megerősítése, hogy a bevándorlás ellenőrzése nagyobb fontossággal bír a résztvevők által képviselt országokban, mint a gyermekek jogai. Ez nemcsak Németországra és az Egyesült Királyságra vonatkozik, amelyek fenntartásokkal éltek a CRC bevándorlással kapcsolatos megállapításait illetően, hanem a projektben résztvevő többi országra és általában az Európai Unióra is, ahol a kérdéssel kapcsolatban egyre nagyobb hangsúlyt kap a biztonság, valamint az ellenőrzés és kontrolálás lehetősége. Igaz ugyan, hogy az európai kultúra sokfélesége a közösség egyik erőssége is lehet, az egyes országok eltérő bevándorlási és menekültpolitikája azonban komoly aggodalmakra ad okot.

Az Európai Unióban alkalmazott különféle utasítások, határozatok és szabályok elemzéséből nem következtethetünk arra, hogy azok valamiféle „közös gondolkodás” eredményeként születtek volna. A projekt azonban rámutatott több olyan helyi kormányzatok és NGO-k által folytatott jó gyakorlatra, amelyek rugalmasan és holisztikusan közelítették meg a kísérő nélküli gyermekek különböző igényeit kielégítő szolgáltatásokat. A projekt jelentős figyelmet szentelt a kísérő nélküli gyermekkel való konzultációnak; a berlini műhelytalálkozó kizárólag e csoport „hangjának meghallására” szolgált. A kísérő nélküli gyermekekkel való megbeszélés legfőbb tanúsága az, hogy bár a gyermekek érzik azt, hogy általában meghallgatják őket, s hogy a mindennapos életüket érintő kívánságaikat többnyire figyelembe veszik, a nagyobb horderejű kérdésekben – a menekültügyi és bevándorlási törvényhozásra való ráhatásban – tehetetleneknek érzik magukat.

Ígéretes viszont az, hogy a résztvevő projektpartnerek közt egyhangú az igény arra nézve, hogy a fiatalokat és gyermekeket bevonják az őket érintő szolgáltatások megtervezésébe, valamint széleskörű az az elköteleződés is, hogy értelmes konzultációt folytassanak velük. A projekt befejezéséhez közeledve a „hogyan tovább” kérdésével kell szembenéznünk. Megfontolandó arra gondolni, hogy a projekt által megemlített problémák és kérdések többsége ismert a törvényhozók, politikusok és a gyakorló szakemberek előtt, de ennek ellenére szinte semmi sem változik, a kísérő nélküli gyermekeknek nyújtott szolgáltatások nem javulnak.

Ez a projekt minden kétséget kizáróan megállapította, hogy nagyon sok elkötelezett, ügyes és találékony szakember dolgozik kísérő nélküli fiatalokkal. Sajnos ez az esetek többségében nem bizonyul elegendőnek. Valószínűleg leginkább a politikai akarat és látásmód megváltoztatására van elsősorban szükség ahhoz, hogy teljes egészében méltányoljuk mindazt az értéket, amit a kísérő nélküli gyermekek adhatnak az európai társadalomnak.

Ajánlások

A munkájuk során tanultak és tapasztaltak alapján a projektpartnerek a következők megfontolását tartják ajánlatosnak:

1. Hogy a kísérő nélküli gyermekek különleges igényeiknek megfelelő ellátásban részesülhessenek, az erre a feladatra szakosodott csoportok dolgozóinak szakképzettnek kell lenniük.
2. A megfelelő eljárások koordinálása érdekében a kormányoknak ki kell alakítaniuk egy olyan egységes statisztikai keretet, amellyel pontosan megállapítható a kísérő nélküli gyermekek száma Európában.
3. Az Európa Tanács direktívája „annak megállapítására, hogy melyik tagállam köteles a menedékkérelmet elbírálni” (Dublin II.) megfelelő érzékenységgel alkalmazandó a kísérő nélküli gyermekek legjobb érdeke szerint.
4. A kormányoknak olyan törvényeket kell hozniuk, amelyek tekintettel vannak a kísérő nélküli gyermekek összetett igényeire. Ezeket az Európa Tanácsnak is jóvá kell hagyni.
5. Kísérő nélküli gyermekek ügyét nem szabad a felnőttek számára kifejlesztett menedékkérelmi folyamatban elbírálni, hanem csak olyanban, amely megfelelően biztosítja igényeiket és védelmüket.
6. A döntési folyamatban résztvevőket ki kell képezni arra, hogy hogyan viszonyuljanak, illetve kezeljék a gyermekek üldöztetéseiből és szenvedéseiből adódó traumás állapotot. A kulcsfontosságú pozíciókban lévőkötől követeljük meg a hivatásos szociális munkási képesítést.
7. Olyan kormeghatározási eljárásokat kell kidolgozni, amelyek tisztában vannak avval, hogy a legmegbízhatóbb és legpontosabb becslések időbe telnek, s amelyek a legkülönbélebb területeken dolgozó szakemberek együttes munkáján alapulnak.
8. A kísérő nélküli gyermekeknek legyen lehetőségük független gyámhoz fordulni, legyenek tudatában a gyám felelősségével, ügyviteli támogatottságával és elszámolási kötelezettségével.
9. Azoknak a kísérő nélküli gyermekek számára, akik valamilyen státuszt kaptak egy adott országban, biztosítani kell egy olyan integrációt elősegítő módszeres programot, amely magában foglalja az ellátást, képzést és munkavállalási lehetőséget is.
10. A kísérő nélküli gyermekek visszaküldését származási országukba csak akkor szabad alkalmazni, ha kizárólag az szolgálja legjobban a gyermekek érdekeit.
11. A gyermekek számára lehetővé kell tenni a velük kapcsolatos döntések, szolgáltatások kialakításában való részvételt és az önképviselést. Egy, a fiatal menedékkérőket és menekülteket tömörítő európai hálózat hasznos segítséget tudna ebben nyújtani.

Köszönetnyilvánítás

Dánia

- Birgit HJELME, Funen megye (beh.Inst_post@fyns-amt.dk)
- Poul KNUDSEN, A kísérő nélküli gyermekek részére létrehozott központ, a "Flintagerlykken", Fyn Amt vezetője. (pk@korsvang.fyns-amt.dk)

Egyesült Királyság

- Mostak AHMED, Szolgáltatási Igazgató, Haringey Asylum Services (mostak.ahmed@haringey.gov.uk)
- Judith DENNIS, menekültügyi előadó, (Judith.Dennis@refugeecouncil.org.uk)
- Kitty FERRIS, A gyermekjóléti szolgáltatások vezetője, London Metropolisz Körzet Szociális és Egészségügyi Szolgáltatások Tanácsa, Wakefield (jknapton@wakefield.gov.uk)
- Hannah Lily, Jogi asszisztens, UNHCR London (LILY@UNHCR.ch)
- Redouan MAAROUF, független ellenőr, Ellenőrzési és Minőségbiztosítási Egység (Redouan.Maarouf@lbhf.gov.uk)
- John MAGGS, szolgáltatási igazgató, Hammersmith & Fulham Social Services (john.maggs@lbhf.gov.uk)
- Dr. Colin MICHIE, Ealing Hospital NHS Trust, tanácsadó, gyermekgyógyászati docens (colinm@easynet.co.uk)
- Terry SMITH, független kutató (g.wostear@btopenworld.com)
- Kerstin CALDERON-VERA, projekt hivatalnok, European Social Network (projects@socialeurope.com)
- John HALLORAN, főigazgató, European Social Network (John.Halloran@socialeurope.com)

Franciaország

- Patrice BLANC, általános titkár, Defenseur des enfants (patrice.blanc@defenseurdesenfants.fr)
- Dominique BORDIN, igazgató, CAOMIDA-Kísérő nélküli fiatal menekültek központja (dbordin@franc-terre-asile.org)
- Marie COLETTE-LALIRE, Association Nationale des Directeurs d'Action Sociale et de Santé des Départements (ANDASS) (mc.lalire@cg38.fr)
- Fabienne BONNET-COGULET, kutató, Défense International des Enfants France (f.bonnet-cogulet@libertysurf.fr)
- Hélène FURNON-PETRESCU, Bevándorlási és Népesedési Igazgatóság, Munkaügyi és Társadalmi Kohéziós Minisztérium (Helene.Furnon-Petrescu@sante-gouv.fr)
- Lisa VITTURI, France Terre d'Asile (lvitturi@france-terre-asile.org)

Hollandia

- Merel HOOGENDOORN, Legal Aid Amsterdam (M.Hoogendoorn@sra.rechtsbijstand.net)
- Zaina KAREKEZIB, elnök, Dutch AMA-Council (da1504@yahoo.fr)

- Saskia RASENBERG, projektigazgató, SAMAH (s.rasenberg@samah.nl)
- Adimka UZOZIE, SAMAH (a.uzozie@samah.nl)
- Tin VERSTEGEN, általános ügyvezető, NIDOS³ (Alapítvány a Kísérő Nélküli Gyermek Gyámságáért) (T.Verstegen@nidos.nl)

Írország

- Robert TEMPLETON, vezérigazgató helyettes, Gyermek, Ifjúság és Családszolgáltatások, Keleti Partvidék Egészségügyi Bizottsága (Bob.Templeton@erha.ie)

Magyarország

- CORDÉLIA ALAPÍTVÁNY, Balázs Nelli, pszichológus, pszichoterapeuta (mesebarlang@yahoo.com)
- BALÁZS Nelli, pszichológus, pszichoterapeuta, Cordélia Alapítvány, (mesebarlang@yahoo.com)
- CZIBERE Károly, főigazgató, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (caroly.czibere@ncsszi.hu)
- SÍK Endre PhD, igazgató, MTA- Migrációs Kutatóközpont (sik@mtaki.hu)
- IVÁNYI Gábor, Oltalom Karitatív Egyesület (oltalom@oltalom.hu)
- Dr. GARAMVÖLGYI Ágnes, igazgató, BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Menekültügyi Igazgatóság (garamvolgyi.agnes@bah.b-m.hu)
- GÁSPÁR Károly, Ifjúsági, Család, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (gaspar.karoly@icsszem.hu)
- KUTI Ernő, szociális munkás, Oltalom Gyermekotthon, Békéscsaba (ernokuti@freemail.hu)
- RÁCZ Andrea, kutató, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest (andrea.racz@ncsszi.hu)
- TÖRÖK Péter, kutatási igazgatóhelyettes, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (peter.torok@freemail.hu)
- KORINTUS Márta, Kutatási igazgató, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (marta.korintus@ncsszi.hu)
- KOVÁTS András, Menedék Migránsokat Segítő Egyesület (menedek@menedek.hu)
- Dr. NEMES János, elnök, Menedék Migránsokat Segítő Egyesület (menedek@menedek.hu)
- OROSS Jolán, Ifjúsági, Család, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (ross.jolan@icsszem.hu)
- SZILKAI István PhD, Ifjúsági, Család, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (sziklai.istvan@icsszem.hu)
- Dr. TARI Attila Barnabás, program koordinátor/ ügyvéd, Magyar Helsinki Bizottság (attila.tari@helsinki.hu)
- Györgyi VAJDA, Ifjúsági, Család, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (vajda.gyorgyi@icsszem.hu)

³ http://www.nidos.nl/kr_nidos/

- VALENTINYINÉ, PÁLFI Éva ,igazgató, Oltalom Karitatív Egyesület Gyermekotthona Békéscsaba (oltalom@oltalom.hu)

Németország

- Sebastian GÖCKE, projektigazgató, Wuppertal helyhatósága, Bevándorlási és Integrációs Kezdeményezés (sebastian.goecke@stadt.wuppertal.de)
- Evelyn GSÄNGER, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Bevándorlási és Menekültügyi Szövetségi Hivatal) (evelyn.gsaenger@bafg.bund.de)
- Gaday HAMADY, szociális munkás, Wuppertal, Bevándorlási és Integrációs Kezdeményezés (Gada.Hamady@stadt.wuppertal.de)
- Ulrike HERPICH-BEHRENS, Referatsleitung, Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Sport (ulrike.herpich-behrens@senbjs.verwalt-berlin.de)
- Stefanie JOHN, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Außenstelle Berlin (Stefanie.John@bamf.bund.de)
- Albert RIEDELSHEIMER, Press Officer/ Researcher Bundesfachverband unbegleitete minderjährige Flüchtlinge e.V. (Német Szövetségi Társulás a Kísérő Nélküli Gyermek Számára) (alberriedelsheimer@web.de)
- Karl-Heinz STRUZYNA, S, Szociális ügyek igazgatója, Német Szövetségi Család-Idős- Női- és Ifjúságügyi Minisztérium (Karl-Heinz.Struzyna@bmfsfj.bund.de)
- Yacob TECLEAB, Project hivatalnok, Wuppertal, Bevándorlási és Integrációs Kezdeményezés (Tecleab.yacob@stadt.wuppertal.de)
- Kerstin THÄTNER, szociális munkás, Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Sport (Kerstin.Thaetner@SENBJ.S.Verwalt-Berlin.de)

Olaszország

- Fausto AMELII, Vezető, Bevándorlási Politikai Részleg, Szociális Szolgáltatások Osztálya, Comune di Bologna (Fausto.Amelii@comune.bologna.it)
- Emma COLLINA, kísérő nélküli gyermekek ügyéért felelős előadó, Szociális Szolgáltatások Koordinálásának Osztálya, Bologna (emma.collina@comune.bologna.it)
- Manuela CORAZZA, A szülők és gyermekek egység vezetője, Szociális Szolgáltatások Koordinálásának Osztálya, Bologna (Manuela.corazza@comune.bologna.it)
- Annalisa FACCINI, Kiskorúak kríziszolgáltatásaiért felelős előadó, Bologna (annalisa.faccini@comune.bologna.it)
- Carlo GHEZZI, koordinátor, CEIS (A kísérő nélküli kiskorúakat befogadó ügynökség) (carloghezzi@tiscalinet.it)
- Camilla ORLANDI, tanácsadó, ANCI (orlandi@anci.it)
- Adriana SCARAMUZZINO, szociálpolitikáért felelős polgármesterhelyettes, Bologna (ViceSindaco@comune.bologna.it)
- Veronica SANGIORGI, Bologna
- Mauro VALERI, CMS – Comitato Minori Stranieri (Külföldi Kiskorúak Bizottsága)

Románia

- Christian COJOCARU, igazgató, Felnőttvédelmi Osztály, Közösségfejlesztő és Gondozó Igazgatóság, Arad
- Nagy ETELCA, főigazgató, Fejlesztési és Gondozási Igazgatóság, Arad (enagy@primariaarad.ro)
- Ladislau GORBE BIERTA, A gyámsági, család- és ifjúságügyi egység vezetője, Fejlesztési és Gondozási Igazgatóság, Arad (lacigorbe@hotmail.com)
- Carmen RADU, Fejlesztési és Gondozási Igazgatóság, Arad
- Alina MERJERU, A fejlesztési nemzetközi kapcsolatok osztályának vezetője, Fejlesztési és Gondozási Igazgatóság, Arad (alina@primariaarad.ro)

Spanyolország:

- Abderrahim BOUZEEKKOURA, Igazgató, Kísérő Nélküli Kiskorú Menekültek Központja, Seville (assalama@sevillaacoge.org)

Svájc

- Christoph BRAUNSCHWEIG, Projekt koordinátor, Nemzetközi Szociális Szolgáltatások, ISS, Swiss Foundation (ssi-cb@ssiss.ch)
- Ursula HEITZ, A Menekültügyi Koordinációs Osztály vezetője, Bern (ursula.heizt@bern.ch)
- Rolf WIDMER, Igazgató, Nemzetközi Szociális Szolgáltatások, ISS, Swiss Foundation
rolf.widmer@manarasoft.ch

Svédország

- Eva LARSSON BELLANDER, Programvezető, Svéd Szekció, Save the Children (Eva.bellander@rb.se)
- Mats BERGLUND, szociális munkás, Origo, Otthon a kísértől nélküli kiskorú menedékkérők számára, Skellefteå (Mats.berglund@skelleftea.se)
- Margareta EURENIUS, Egységvezető, Bevezető Egység, Uppsala (margareta.eurenius@uppsala.se)
- Per-Olof FORSBLOM, Megyei Tanács, Uppsala (Per-olof.forsblom@uppsala.se)

És külön köszönet::

- Seybet BILKAY, szakmunkástanuló, Kurdistan, Törökország (taybet@web.de)
- Joao NAFILOO, diák, Angola (jnafiloo@web.de)
- Binjam GEBREMEDHIN, a wuppertali Bevándorlási és Integrációs Kezdeményezés címén (Németország)
- Hassan LELSHIMANI, a wuppertali Bevándorlási és Integrációs Kezdeményezés címén (Németország)
- Josef HAILEMICHAEL, a wuppertali Bevándorlási és Integrációs Kezdeményezés címén (Németország)